

Sosiaali- ja terveysministeriölle

IOK/55/2023

30.10.2023

ASIA: Kuulemiskierros luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi mielenterveyslain mukaista tahdosta riippumatonta hoitoa koskevien lomakkeiden kaavoista ja potilaan itsemääräämisoikeuden rajoittamisen valvonnasta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta, VN/28097/2023

Huomioita luonnoksesta

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 7/2023) hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta (HE 14/2023 vp) muun muassa näin: *Laissa ehdotetaan siten säädettäväksi oikeudesta saada perusteltu päätös. Ottaen huomioon erityisesti tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn potilaan asema ja tilanne on perustuslakivaliokunnan mielestä potilaan oikeusturvan kannalta tarpeen, että päätöksen saamisen edellytysten toteaminen dokumentoidaan asianmukaisesti. Valiokunta pitää tähän nähden varsin väljinä lainkohdan perustelujen (s. 28—29) mainintoja potilasasiakirjamerkintöjen tekemisestä. Perustuslakivaliokunta kehottaa sosiaali- ja terveysvaliokuntaa vielä harkitsemaan, että lakiin lisättäisiin kirjaamista koskeva velvoite, jonka mukaan potilasasiakirjaan tulee merkitä myös 4 momentin soveltamisedellytysten dokumentoinnin kannalta riittävät tiedot.*

Perustuslakivaliokunnan lausunto luonnollisesti koskee lakiesitystä, ei nyt kuulemisen kohteena olevaa asetusta. Silti, asiayhteys huomioon ottaen, olisi hyvä perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta vielä pohtia, miten lomakeluonnoksen 2 kohta omalta osaltaan suhteutuu lausuntoon. Onko se riittävän täsmällinen, vai pitäisikö esimerkiksi erikseen vielä lisätä kohta, jossa pyydetään selvitystä siitä, millä tavalla asiaa oli yhteisymmärryksessä potilaan kanssa pyritty hoitamaan ja miten vastustaminen ilmeni?

Hallituksen esityksessä HE 14/2023 vp todetaan s. 28–29 muun muassa, että potilasasiakirjoihin tulee kirjata potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset ja riittävät tiedot. Lomakkeessa ei kuitenkaan ole erillistä kohtaa tahdosta riippumattoman lääkehoidon seuraamiseksi ja arvioimiseksi. Vertailun vuoksi tällainen kohta sisältyy esimerkiksi kehitysvammalain rajoitustoimipäätösten asiakirjarakenteisiin. Niissä

tosin seuranta ja arviointi sekä muu rajoitus- tai pakkotoimen jälkiselvittely on kirjattu myös lakiin, toisin kuin nyt suunnitellaan tehtävän.

Potilaan mielipiteen selvittäminen, kuuleminen, tiedoksisaanti ym. on lomakeluonnokseen suunniteltu kirjattavaksi huolellisesti, ja se varmasti edistää potilaan oikeusturvaa. Tämä on tärkeää, koska potilas on oikeuksiin pääsyn näkökulmasta hyvin vaikeassa asemassa.

Sanna Ahola
Asiantuntija
Ihmisoikeuskeskus